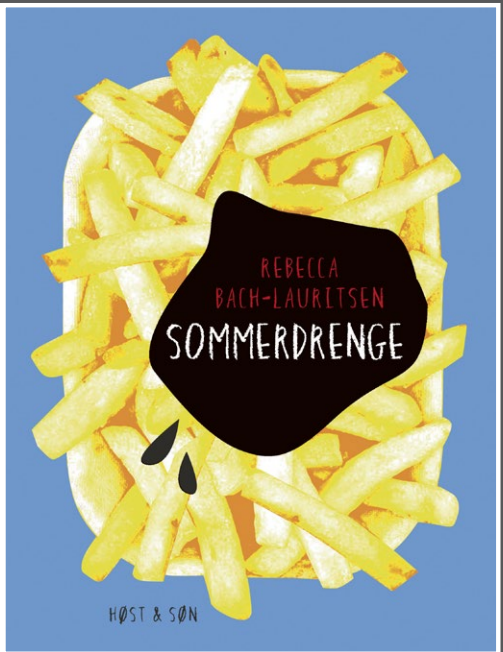
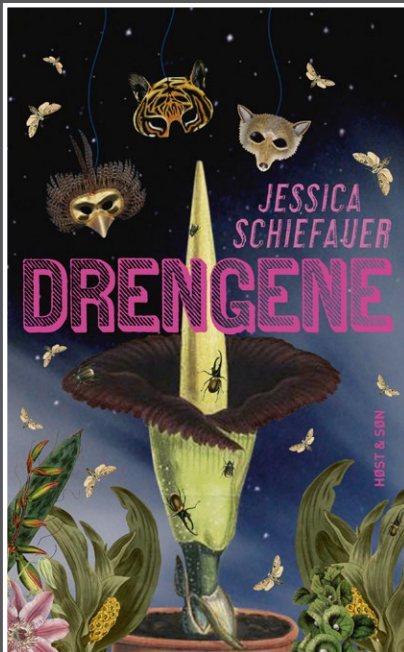

LITTERATURGUIDE

Lisa Gardum Andersen og Maria-Louise Bjørn Bjerrum

Jessica Schiefauer/Rebecca Bach-Laurtsen **Drengene/Sommerdreng**

Litteraturguide til Jessica Schiefauer/Rebecca Bach-Laurtsen:

Drengene/Sommerdrengene

© Lisa Gardum Andersen og Maria-Louise Bjørn Bjerrum og

Høst & Søn/ROSINANTE & CO, København 2015

1. udgave, 2015

Omslagstegninger: Sommerdrengene – Alette Bertelsen/Drengene – Sofie Scheutz
og Jette Aagaard Enghusen

Grafisk tilrettelæggelse: Christensen Grafisk

Høst & Søn er et forlag i ROSINANTE & CO

Købmagergade 62, 3. | Postboks 2252 | DK-1019 København K

rosinante-co.dk

Indhold

- 4 **Indledning**
- 5 **Præsentation af værkerne**
- 5 *Drengene*
- 7 *Sommerdreng*
- 9 **Kønlitteratur**
- 10 **Queerteori – at læse litteratur perverst**
- 12 **Realisme eller ej?**
- 15 **Æstetik og sanselig erkendelse**
- 17 **Ikonoteksten – billeder og teksts samlede udtryk**
- 19 **Undervisningsforslag**
- 20 Ikonoteksten
- 20 *Drengene*
- 22 *Sommerdreng*
- 26 Sproget og kompositionen – fokus på det formmæssige
- 26 *Drengene*
- 30 *Sommerdreng*
- 33 Tematikken
- 33 *Drengene og Sommerdreng*
- 36 **Litteraturliste**
- 36 Primærlitteratur
- 36 Sekundærlitteratur
- 37 Internetkilde
- 37 Lydkilde

Indledning

I 2014 udkom Jessica Schiefauers *Drengene* på dansk. Originalværket, *Pojkarna*, udkom i Sverige i 2011. Romanen er en kunstnerisk perle inden for ungdomslitteratur, hvorfor den også i 2011 modtog Augustprisen for årets svenske børne- og ungdomsbog. I begrundelsen for prisuddelingen stod: *Med et skarpt og afslørende pigeblik infiltreres Drengelandet. En idéroman, som søger at opløse sprogets, opvækstens og virkelighedens grænser. Om kroppen som slagmark og mandigheden som et vandedannende stof.* Endvidere var romanen nomineret til Nordisk Råds pris for børne- og ungdomslitteratur i 2013.

Sommerdreng af Rebecca Bach-Lauritsen udkom i 2013 og blev modtaget med store anmelderroser. I Berlingske Tidende skrev Jeppe Krogsgaard Christensen blandt andet: *Der findes øjeblikke i livet, som på samme tid er private og almenmenneskelige. Som det første samleje, hvor barndommen med ét skilles fra ungdommen. Dét øjeblik kredser Rebecca Bach-Lauritsen om i sin fine, fint sansende ungdomsbog ... Rebecca Bach-Lauritsen lykkes i det hele taget med at skrive smukt, nærværende og ikke mindst troværdigt om de to piger og deres ventetilstand. Det er en kunst, man ikke skal undervurdere.*

Både *Drengene* og *Sommerdreng* er værker med store fortolkningsmæssige potentialer, hvorfor de naturligt kan indgå i danskfagets litteraturundervisning i grundskolens allerældste klasser. I de nye Kompetencemål for folkeskolen er der eksplicit fokus på æstetik, som nævnes i flere sammenhænge. *Drengene* og *Sommerdreng* er velvalgte aktører til at lukke dette begreb

op i litteraturundervisningen og værkerne kan være med til at udvide elevernes horisonter for, hvor den moderne børne- og ungdomslitteratur kan tage læseren hen.

Præsentation af værkerne

Drengene

Jessica Schiefauer skriver i *Drengene* sjæleligt, udforskende og gådefuldt om den unges søgen i sig selv, famlen efter at afdække sin identitet og sit køn. Det er en sælsom rejse i sprog og form, ligesom det er det for den unge, der må erkende, at han eller hun afviger fra de stadigt fastforankrede normalitetsbegreber indenfor seksualitet.

I værkets begyndelse møder vi hovedpersonen Kim som voksen, der telefonisk genforenes med barndomsveninden Bella, der insisterende opfordrer til, at de mødes med ordene: *Det er du nødt til, Kim. Du skylder os det. Momo er allerede på vej* (Schiefauer 2014, s. 14). Dette er indledningen til et tilbageblik på de tidlige teenagesår, som Kim har lagt bag sig, men med vemod, smerte og inderlighed erindrer. I romanens hovedhistorie tages læseren med på en rejse tilbage til en tid, hvor en spirende seksualitet og udforskningen af denne danner udgangspunkt for værkets plot.

Pigerne er angste og har svært ved at forlige sig med de køns-mæssige kodeks, de af skolens drenge udsættes for med grænseoverskridende tilråb og tilnærmelser. De ønsker at blive i

barndommens uskyld, og i Bellas drivhus søger de tilflugt fra de spirende hormoner og pubertetens indtrængning: *Ja, det forår fyldte vi fjorten, og vi gemte os i drivhuset for at slippe for at blive voksne. Vi holdt os fra vores jævnaldrende, var meget forsigtige til at lytte til hormonernes sang i blodet, for vi havde på fornemmelsen, at de når som helst kunne overmande os, uden vores samtykke* (Schiefauer 2014, s. 14). Drivhuset skal vise sig at blive laboratorium for nye kønsmæssige eksperimenter, da pigerne i mødet med blomsten, som den botanikinteresserede Bella får tilsendt med en plantepakke, oplever en rus, der transformerer dem til *Drengene*. Pigerens første møde med blomstens egenskaber udspilles under et maskebal, hvor Momo, den tredje veninde, sirligt har syet og konstrueret kostumer og masker, der forvandler dem til henholdsvis Fuglekonge, Pjerrot og Ørkenvæsnet. I et nærmest rituelt scenarie indtager pigerne blomstens nektar og bliver afhængige af kønsskiftet som denne forårsager.

I deres nye kroppe bevæger de sig ud i natten, hvor de møder kvarterets drenge, der inviterer dem indenfor i en karikeret drengeverden, hvor smøger, dåseøl og en hård omgangstone er dagsordenen for samværet. Særligt Kim føler sig tiltrukket af dette univers og i modsætning til Bella og Momo, fortsætter hun de natlige eskapader på trods af venindernes forbud og blomstens skrantende vitalitet grundet Kims glubske og grådige afhængighed af dens *magiske serum*. Som drengen Kim møder hun Tony, Røverkongen, en hårdkogt bandeleder, der introducerer Kim for kriminelle eksperimenter, der gradvist tager til i styrke. Kim er fascineret, betaget og forelsket i Tony, og den spirende seksualitet aktualiseres i mødet med ham. I takt med at Kim og Tonys samvær intensiveres, smuldrer venindernes sammenhold samt pagt om at forblive børn, og Bella raser over

Kims indbrud i drivhuset for at få sit natlige fix. I modsætning til Bella forkaster Momo ikke sit forhold til Kim, men holder fortsat kontakten og tigger Kim om at slutte forholdet til Tony, der efterhånden har fortæret den oprindelige Kim og efterladt en misbruger, der har mistet hele sit netværk, inklusiv sine forældre. Tony fortærer Kim, ligesom hun fortærer blomsten.

Værkets absolutte kulmination er, da Kim erfarer, hvordan Tony begærer en anden og i dette begær voldtager hende. Det medfører, at Kim i en raseri- og jalousirus overfalder Tony så voldsomt, at det ender med at slå ham ihjel. Derpå flygter Kim til den ubetingede og på samme tid trygge ensomhed i et lille, forladt og forfaldent hus langt ude på landet. Her lever hun på må og få indtil den dag mange år efter, da telefonen ringer, og Bella er i den anden ende af røret. Romanens indledende telefonopkald fører til en genforening af pigerne, der nu er blevet kvinder, som på ny mødes og genopliver de spæde ungdomsårs magiske maskebal.

Sommerdrengene

Sommerdrengene er en sanselig roman om en sommerferie på transit fra barndommen til ungdomslivet. Kille tilbringer sommerferien hos farmor ved havet, mens hendes forældre er ude at rejse. Sammen med veninden Anna og barndomsvennen Fisker, oplever Kille sommeren over forandringerne brusen i blodet. Kille og Anna reflekter over livet, udviklingen og over det at være til stede lige nu og her. De sanser og fornemmer detaljerne ved hinanden og omgivelserne og udforsker sig selv og deres udvikling. Kille er draget af Anna, Fisker er draget af Kille, og Anna er draget af drenge, kys og sex. Anna byder det hele velkommen og sluger hver en mundfuld, mens Kille skif-

tevis deltager og iagttager Annas dans ind i et spændende og ukendt rige af eksperimenter med det nye ungdomslivs mange muligheder. Anna sælger kys for pomfritter, pigerne stjæler øl sammen med drengene fra havnen, de kysser og laver en venindepagt:

[...] *Vi er Anna og Kille*

Vi er Anna og Kille

Vi er dig og mig

Vi er dig og mig

Vi er vi

Vi er vi

Vi er for evigt

Vi er for evigt. (Bach-Lauritsen 2013, s. 27)

Anna åbner munden for det hele, mens Kille overskrider sin egen lyst, tager Fiskers pik i munden og tager med på kroen og drikker øl.

En nat på vej hjem fra kroen ser Anna en knallert, og den inviterer til et nyt eksperiment med en ny mulighed for at mærke livets puls. Pigerne styrter – de mister kontrollen og vågner op i en hospitalsseng. Kille gennemlever i hospitalssengen glimt af sommeren og styrtet, men også det at komme hjem til sig selv.

[...] *Jeg er Kille*

Jeg er mig. (Bach- Lauritsen 2013, s. 92)

[...] *Himlen er blå. Ikke blå som Annas øjne. Bare blå som himlen.* (Bach-Lauritsen 2013, s. 95)

Kønlitteratur

Når kønnet er noget, vi synes at »læse« på kropslige »tekster«, synes litteraturen et privilegeret rum for at undersøge køn (ningskonstruktioner) (Heede 2012, s. 268). Litteraturen kan fungere som et eksperimentarium for genkendelse af egne erkendelser eller et udsyn til det fremmede. Og både *Drengene* og *Sommerdrengene* udforsker det normative køns grænser i værkernes tematik, der som beskrevet i præsentationerne af værkerne på forskelligvis udfoldes med afprøvninger af og eksperimenter med kønnet, seksualiteten og identitetsdannelsen i centrum for de enkelte værkers fortællinger.

I menneskers forståelse af sig selv er det at være mand eller kvinde, dreng eller pige, en grundlæggende forudsætning for at eksistere og for at opfattes som menneske, hvorfor litteratur med denne tematik er væsentlig og interessant at beskæftige sig med – også og måske særligt for den unge læser, der netop ofte befinder sig et sted i livet, hvor undersøgelser af køn og problematikker i stadiet mellem barn og voksen er højaktuelle.

*Den egentlige opdagelsesrejse
går ikke ud på at søge nye udsigter,
men at se med nye øjne.*

– Marcel Proust (Schiefauer 2014, side 6)

Dette citat af den franske forfatter Marcel Proust åbner *Drengene*, og det afspejler, hvordan værkets omdrejningspunkt netop er forandring, udvikling og identitetsdannelse. Og for at tydeliggøre, hvad der i fortællingen er på spil, bliver det gensidige mod-

sætningsforhold i mellem kønnene demonstreret ved nærmest karikeret at fremstille romanens henholdsvis drenge og piger for derpå at dekonstruere disse fremstillinger.

Den amerikanske kønsfilosof Judith Butler arbejder ud fra, at kønnet ikke er fast eller skal ses udelukkende biologisk. Derimod forstår hun kønnet som en social konstruktion i en fortsat proces, der ikke kan reduceres til et menneskes fysik. I stedet for at tale om at være dreng eller pige, bruger hun udtrykkene *at drenges* eller *at piges* (Frederiksen 2005, s. 15), hvilket i sammenhæng med både *Drengene* og *Sommerdrenge* giver mening i værkernes altoverskyggende køns- og seksualeksperimenterende tematikker. Butler er i sine teorier inspireret af den franske filosof Michael Foucault, der blandt andet er optaget af at vise, hvordan netop den seksuelle identitet er væsentlig i ethvert menneskes forsøg på at finde og forstå sig selv. I begge henseender anses seksualiteten for at være en installation, og Butler formulerer desuden *queer*, som en betegnelse for at udvide menneskets identitetsmuligheder, så det ikke er låst fast i det biologiske køns begrænsninger.

Queerteori – at læse litteratur perverst.

At anvende queerteorien som en litterær analysetilgang skal ikke ses som et blindt forsøg på at trække søgte falloscentrerede læsninger ned over værker eller som en måde, hvorpå tabui-

serede tematikker kan fremhæves i fortolkninger. Men nogen litteratur gør sig bemærket ved nærmest at kalde på en analyse, der netop anvender queerteorien som forståelsesramme, hvilket gør sig gældende med både *Drengene* og *Sommerdrengene*. At kigge på tekster med queerteoretiske øjne er en særlig øvelse, idet denne tilgang netop tror meget lidt på entydige definitioner, men i stedet som Bulter fremhæver kigger på køn som betydningsfulde sociale konstruktioner (Frederiksen 2005 s. 10). På samme vis er selve metoden svær at begrænse til én samlet, idet pointen og det som teorien gennemsyres af netop er, at grænserne og normativitet er flydende og uafgrænsede ligesom tilgangens syn på køn.

Men hvad er queerteori i det hele taget? Hvordan kan denne litterære analysetilgang på trods af undefinerbare grænser alligevel beskrives? Queerteori er en samlebetegnelse for en række undersøgelser af heteronormativitet og homoseksualitet. Ikke undersøgelser med det sigte at dokumentere det sammekønnede begærs karakteristika, men snarere med ønske om at *undersøge de magtdiskurser, der producerer identitetskategorier som »heteroseksuel« og »homoseksuel«* [Frederiksen s. 11].

Cand. mag i dansk og filosofi samt kønsforsker, Maja Bissenbakker Frederiksen beskriver i *Begreb om begær*, en bog som udforsker forskellige værkers fremstilling af begær, hvordan queer i engelsktalende lande er blevet brugt nedsættende om homoseksuelle, og hvordan adjektivet queer betyder »mærkværdig«. I introduktionen til sine læsninger af begær og køns tematikker i udvalgte værker forklarer hun videre, hvordan en fordanskning af queer kan være *pervers teori* med den begrundelse, at netop ordet pervers ligger godt i tråd med det seksuelle og ikke normative. Til at forstå hvordan queer helt konkret

kan bruges, kan betegnelsen pervers teori være anvendelig. For det første må det naturligvis være et bevidst valg at anlægge et queer perspektiv og at læse et værk perverst. For det andet er det væsentligt, at denne litteraturtilgang ikke anser et værk som autonomt altså uden sammenhæng med læserens fortolkning, men som et narrativt forløb, som fuldendes i mødet med læseren, der således bliver medkonstruktør til forståelsen af værket. En queer læsning kan ikke blot tydeliggøre en given tematik, men også karakterers væremåde, handlinger og et værks plot kan fremstå synlig med pervers teori som rammeforståelse. For det tredje er det væsentligt at have for øje, at perverse læsninger med fordel kan suppleres med andre fokuser på et værk, da tilgangen ikke nødvendigvis er udtømmende eller påpeger alle relevante og interessante elementer. Derfor tilbyder denne litteraturguide også flere vinkler at åbne og angribe et værk ud fra.

Realisme eller ej?

I en fortolkningsmæssig sammenhæng trænger et begreb som realisme sig på i arbejdet med *Drengene*. Den forvandling som Kim, Bella og Momo undergår, når de indtager blomstens nektar vil naturligt skabe en undren i forhold til læserens fortolkning af værket. For hvad er det egentligt, der sker med pigerne og særligt Kim, som opnår en afhængighed af forvandlingen? Bliver pigerne i virkeligheden forvandlet til drenge? Dette spørgsmål gør det relevant at dvæle ved begrebet realisme.

I artiklen *På realismens vinger* fremhæver Cand.mag. i litteraturhistorie Line Beck Rasmussen Per Stounbjergs definition af realisme i en litterær kontekst. Hun skriver, at *litteraturen er et udsagn om og en repræsentation af virkeligheden [...] god litteratur er realistisk, for den siger noget sandt om vores væren i verden* (Rasmussen 2007, side 83). I sin *Poetik* påpegede Aristoteles, at realisme i litteraturen er en efterligning og en afspejling af virkeligheden og dermed ikke *virkelighed*. Denne betragtning er yderst relevant, når man vurderer den moderne børne- og ungdomslitteraturs realistiske træk (Rasmussen 2007). Det er gennem forfatterens øjne og i læserens meddigtning af et værk, at realismebegrebet vurderes. Det der kan virke realistisk og troværdigt for den ene, behøver ikke være det for den anden. Dette forhold gør sig også gældende i børnelitteraturen, når et børnelitterært værk vurderes af en voksenlæser, som ikke er den egentlige målgruppe. Hvor et værk for den unge læser kan synes realistisk, fordi det beskriver en tilstand eller en følelse, som for den unge kan virke autentisk og dermed virkelig, kan det samme værk for den voksne læser virke urealistisk eller som vrøvl, da denne ikke nødvendigvis kan relatere til det samme følelseskodex.

Den ungarske filosof og litteraturkritiker George Lukács skelner mellem fortællende og berettende tekster. Lukács skelnen mellem de to teksttyper er nærlæggende at hæfte sig ved i forhold til moderne børne- og ungdomslitteratur, da kategorierne på mange måder skildrer den udvikling, som børne- og ungdomslitteraturen har gennemgået i løbet af de sidste 50 år. Hvor den fortællende tekst afdækker en historie ved blandt andet at benytte en alvidende fortæller og en episk handling, som skaber et overblik, der er med til at afdække virkeligheden og dermed en realistisk fremstilling af verden, benytter den berettende

fortælling synsvinkler og synsvinkelskift. Dette kan skabe en labyrint af subjektiviteter, som læseren skal navigere i, hvilket Lukács mener [...] *dyrker overfladen og skaber en falsk subjektivitet*. (Rasmussen 2007, s. 84). Den fortællende tekst kan side-stilles med dele af den børne- og ungdomslitteratur, der udkom i 1970'erne, hvor der var tydelige didaktiske og pædagogiske intentioner med værkerne. I dag er de didaktiske hensigter kraftigt nedtonede eller helt væk, og i stedet ser man i stigende grad litteratur, hvor der eksperimenteres med synsvinklen og situationerne. Realismen fremstår ikke narrativt i den moderne børnelitteratur og realistiske, børnelitterære tekster, der eksempelvis behandler yderst realistiske tabuer benytter ofte greb, der kan virke fantastiske eller groteske. Den moderne børne- og ungdomslitteratur henvender sig dermed til barnelæseren i et formsprog, der kalder på en fortolkning af et kunstnerisk udtryk, hvor hverdagens teenagefrustrationer ikke fremlægges som en direkte afbildning af virkeligheden, men snarere som en »ny-realisme«, hvor en kaotisk og svær tid, som i *Drengene*, kan fremlægges blandt andet via magiske greb. Teksten illustrerer dermed på en ny måde et realistisk faktum.

Som nævnt indledningsvist ses denne brug af realisme i »nye klæder« i *Drengene*, men dette forhold er også aktuelt i *Sommerdrengene*. I begge bøger ses en eksperimenterende stil, som i *Drengene* blandt andet kommer til udtryk i det springende handlingsforløb. I *Sommerdrengene* afspejles det i den abrupte skrivestil, som uddybes i afsnittet om sprog og komposition længere fremme i denne litteraturguide.

I den del af moderne ungdomslitteratur som *Sommerdrengene* og *Drengene* er repræsentant for, kan man tale om en æstetisk realisme, hvor den berettende tekst fokuserer på følelser

og sansninger i handlingen. Det er op til læseren at træde ind i værket og lade sig rive med af den realisme, som skildres igennem stemninger og følelser.

I undervisningsforslagene længere fremme kan eleverne beskæftige sig med opgaver, der afkræver deres fortolkning af værkernes brug af skiftende synsvinkler og overblik over værkernes egentlige handlinger. I dette arbejde vil begrebet realisme implicit indgå. Hvis læreren finder det relevant, kan en diskussion om genrer indgå i arbejdet med begge værker, da sprog og komposition samt indhold i høj grad eksperimenterer med dette.

Æstetik og sanselig erkendelse

Flere børnelitterære forskere har i de seneste 10-15 år undersøgt, hvordan nogle særligt nyere børne- og ungdomsbøger taler til læserens sanselige erkendelse og dermed påvirker denne med et æstetisk formsprog, der fremtræder i både tekst og billede – altså i hele *ikonoteksten* (se mere om dette begreb i afsnittet nedenfor). Disse bøger henvender sig til det kompetente barn med en anerkendelse af, at børn forundres, undersøger og leger med sproget i deres egne lege, hvorfor det ligeledes er naturligt at denne undersøgende leg fortsætter i børnelitteraturen og videre i ungdomslitteraturen. I *Sommerdrengene* og *Drengene* ses på flere planer, tekst- og billedsiden og værkernes for- og bagside

både en fremstillingsform, der i de mange symbolske ledetråde, de maleriske beskrivelser i sproget og i de tomme pladser kalder på læseren som medkonstruktør til en fortolkning og forståelse af de samlede værker. I undervisningsforslagene findes konkrete eksempler på, hvordan *Sommerdrengene* og *Drengene* hver især udmærker sig med den sanselige erkendelse for øje, samt hvordan denne kan sættes i spil i undervisningen.

Men hvad er sanselig erkendelse egentlig? Hvordan kan dette ellers lidt udefinerbare begreb og måde at forstå værker på alligevel forklares? Sanselig eller sensitiv erkendelse knyttes til begrebet æstetik. Et begreb som oprindeligt stammer fra oplysningstiden, hvor den tyske filosof Alexander Gottliebe Baumgarten er den første, der i 1735 i sin disputats *Meditationes philosophicae de nonnullis ad poema pertinentibus* (*Filosofiske betragtninger over forskellige træk ved digtet*) skaber grundlaget for at tale om æstetik som en filosofisk disciplin (Erslev Andersen 2012). Baumgarten ønsker at undersøge det særlige ved poesens væsen og i denne sammenhæng at tildele sansernes erkendelse en selvstændig og ligeværdig plads i rationalismens videnskabelige systematik. Han giver de umiddelbart ubetydelige forestillinger en positiv betegnelse ved at kalde dem sensitive erkendelser, der bygger på en forståelse af, at mennesket oplever og forstår verdenen via sansning og sensibilitet (Bjerrum og Andersen 2014a).

Line Beck Rasmussen er en blandt flere børnelitterære forskere, der har undersøgt den æstetiske appel i børne- og ungdomslitteraturen. Hun omskriver Baumgartens sensitive erkendelse til sanselig erkendelse, idet der flere steder i børne- og ungdomslitteraturen ses eksempler på værker, der henvender sig til læseren med en opfordring til at sanse værket. Rasmussen er

særligt opmærksom på sproget, idet hun argumenterer for, at det med sit metaniveau ikke blot handler om sprogets betydningsskabende indhold, *men om at lytte, se, smage og mærke sproget* (Rasmussen 2009, s. 28). Også på billedsiden appelleres der til læserens sanselige erkendelse, idet fortolkningen af billedsiden brug af elementer som symbolik, farver og konkrete figurer sætter en særlig stemning i sammenhæng med den resterende fortælling.

Litteratur for børn og unge, der giver mulighed for sanselig erkendelse, er kendetegnet ved at appellere til sanserne og derigennem til intellektet og til en erkendelse, der er anderledes end den logiske (Rasmussen 2009, s. 30), idet det ikke blot bliver en henvisning til virkeligheden, men får sin egen vægt. Således bliver den sanselige erkendelse også mere individuel end en traditionel danskfaglig tilgang og forståelse af børne- og ungdomsbøger, da netop sansninger og at forstå noget følelsesmæssigt er svært at sætte på formel. I en undervisningssammenhæng kan for eksempel et udgangspunkt i elevernes sanselige erkendelse suppleres og udvides til en litteratursamtale, hvor mere litteraturfaglige begreber knyttes til det umiddelbart svært definerbare. Netop dette kan give litteraturundervisningen en højere kvalitet, idet værkers kunstneriske udtryk bliver mulige at italesætte og argumentere for – og endda med den enkelte elevs umiddelbare, personlige forståelse og oplevelse som udgangspunkt (Bjerrum og Andersen 2014b). En sanselig og æstetisk af Drengene og Sommerdrenge ses i afsnittet Undervisningsforslag.

Ikonoteksten – billeder og teksts samlede udtryk

Oprindeligt er betegnelsen *ikonotekst* anvendt i forbindelse med billedbøger, hvor sammenhængen mellem tekst og billede er et centralt fokuspunkt. Billedbogsforfattere og illustratører til særligt nye billedbøger er kendte for at tage hele *ikonoteksten* i brug for at fremhæve en tematik eller for at sætte læserens meddigtning og narrative fantasi i gang. Det ses ofte, hvordan forsideillustrationen hænger sammen med forsatsbladene, og hvordan bagsatsbladenes illustration eller bagsiden står som den egentlige slutning på fortællingen. Ikonotekst er således en fagbetegnelse for det samlede værk indeholdende fokus på såvel teksten som billeder, for- og bagside, for- og bagsatsblade samt også et værks fysiske form og taktile udtryk.

Når ikonotekst nævnes i sammenhæng med billedbøger, er det helt kort væsentligt at påpege, hvordan der bør skelnes mellem deciderede billedbøger og illustrerede bøger. For både *Drengenes* og *Sommerdrenge*s vedkommende gælder det, at det giver mening at kigge på hele ikonoteksten. *Sommerdrenge* er et eksempel på en illustreret bog, fordi ikke alle tekstplassager følges af fotografier. Et andet eksempel på en illustreret bog er Rebecca Bach-Lauritsens første værk *Veronika lyder som harmonika* (2011), der er illustreret af Stian Hole. Her er illustrationernes formål at visualisere sekvenser fra værket og ikke at skildre hele fortællingen.

Indenfor billedbogsteori taler man, udover begrebet ikonoteksten, også om forholdet mellem tekst og billede. Og den

russisk-svenske børnebogsforsker Maria Nikolajeva inddeler dette i tre kategorier: Det symmetriske forhold, hvor tekst og billede viser det samme, det ekspanderende forhold, hvor teksten eller billedet virker udvidende i forhold til det andet komponent og endelig det kontrapunktiske forhold, hvor tekst og billedes indhold er modsigende og fremstiller hver sin historie eller syn på sagen. Det kontrapunktiske forhold er ofte medvirkende til at skabe humor eller til at vække forundring, hvilket kan kalde på læserens lyst til at finde en sammenhæng i helheden.

På trods af at *Sommerdrengene* og *Drengene* er ungdomsromaner, kan de ovenfor nævnte dele af billedsbogsteorien med fordel bruges i arbejdet med værkerne. I *Sommerdrengene* er illustrationerne for eksempel stemningsskabende og nogle steder underbyggende for tekstens indhold, mens forsideillustrationen i *Drengene* kan have betydning for forståelsen og fortolkningen af værket. Desuden findes indeni *Drengene* såkaldte vignetter, små figurer, udsmykninger ved alle kapitlers begyndelse. Disse er ligeledes værd at undersøge, da de også kan ses i en fortolkningsmæssig sammenhæng med romanens handling.

Undervisningsforslag

I litteraturundervisningen i folkeskolen er sammenlæsninger af tekster en relevant og danskfagligt velkvalificeret måde at

strukturere forløb på. Det er der flere grunde til. Dels kan arbejdet med ét værk og analyser og fortolkninger af dette være med til at åbne andre værker og lade disse spille op imod hinanden. Dels kan en sammenlæsning anskueliggøre elementer som: Enslydende tematikker, en særlig sanselig nerve og/eller en eksperimenterende kompositionsform. Endelig lukker sammenlæsninger af udvalgte værker i undervisninger op for, at kommunikationen med det enkelte værk bliver skærpet, og at danskfaget eksperimenterer med kunsten fremfor at lade stereotyp analysemodeller være omdrejningspunktet for elevernes danskfaglige udvikling.

I undervisningsforslagene til *Sommerdrengene* og *Drengene* vil elevernes umiddelbare sanselige erkendelse i mødet med værkeres kunstneriske udtryk være i fokus og sættes i sammenhæng med udvalgte analyseområder. Alle afsnit indledes med en analyse efterfulgt af konkrete undervisningsideer.

Eleverne kan med fordel inddeles i grupper, hvor hver gruppe arbejder med et af de nævnte undervisningsforslag indenfor hvert faglige område. Elevernes produkter skal efter udarbejdelse fremlægges for den resterende klasse, og på den måde vil alle elever komme til at berøre de faglige fokuspunkter dog uden, at alle arbejder med det samme samtidig. Dette giver mulighed for undervisningsdifferentiering samt en ekspanderet videndeling eleverne imellem.

Ikonoteksten

Drengene

En læsning af *Drengene* åbnes med omslagets magiske illustrationer. På forsiden ses i centrum en såkaldt penisblomst

(Amorphophallus Titanum) i halvnært billedudsnit. Blomsten er nærmest neon grøn, og den centrale placering og farve markerer blomstens symbolske betydning og væsentlighed både tematisk og narrativt. Den strækker sig mod en midnatsblå nattehimmel, hvor lysende natsværmere blander sig med ildfluer eller stjerner. Over blomsten hænger i tynde tråde tre dyremasker; en fuglekonge, en tiger og et rævelignende dyr. Maskerne synes svævende og er sammen med de resterende elementer med til at skabe en bevægelighed i billedet. Samme taktile oplevelse skabes med de kravlende insekter på penisblomsten, der er afbildet så et nærmest insektmylder fornemmes med også de sværmende natsværmere. Nederst på billedet ses et frodigt flor af forskellige blomster, der sammen med penisblomsten understreger et af værkets centrale tematikker: En frodig foranderlighed, en spirende udvikling. Den sanselighed som forsideillustrationen indbyder til lukker op for et af værkets æstetiske udtryk og en analyse af forsiden bliver dermed også relevant i arbejdet med værket.

Værkets titel træder ligesom penisblomsten frem i placering og farvevalg. Den neonlyserøde farve skrevet med versaler virker kontrapunktisk, altså modsætningsfyldt i forhold til ordets betydning og baggrundens nuancer. Dette sammenstød kalder på læserens forundring og nysgerrighed og italesætter værkets queer-element – hvor kønsballade finder sted, og karikerede kønsstereotyper dermed sættes til debat.

Bagsideteksten fortsætter den sanselige appel, idet den beskriver pigernes lytten til insekterne, registrering af de fugtige dråber, der tørrer ind på kornbladene og oplevelse af frihed i det farvestrålende univers i drivhuset. På samme tid lægger bagsideteksten ligesom forsidebilledet op til, at drivhuset er en

frizone, hvor der gælder andre love og dermed andre muligheder for, hvordan køn opleves og forstås.

Også inde i værket ses et sammenspil mellem tekst og billede, idet værkets tre dele (mere om det længere fremme i litteraturguiden) og hvert enkelt kapitel indledes med en vignette, der afbilder den udvikling, som pigerne gennemlever. På det første stadie ses vignetten som et blomsterfrø. Den fremstår lukket i en skal som en knop, der venter på at springe ud ligesom pigerne. På andet stadie er frøet sprunget ud og i blomst, og støvdragerne fremstår søgende – præcis som tilfældet er med pigerne, efter de har drukket af penisblomstens nektar. I værkets tredje og sidste del synes blomsten kløvet, og dette tværsnit vækker klare associationer til vagina og tegner en parallel til pigerne, der nu er blevet voksne kvinder. Gennem værket er desuden afbildet en blomst i blomst, der sammen med de øvrige vignetter åbner *Drengenes* tre dele og giver plads til en symbolsk fortolkning af pigernes udvikling.

I undervisningen kan arbejdet med ikonoteksten i en förlæsningsammenhæng være med til at give eleverne en for forståelse af, hvad der venter dem inde i værket. Derfor er det naturligt, at alle elever opholder sig ved omslagets illustration og tekst allerede inden værket læses. Eleverne skal sanse og analysere deres første indtryk i mødet med *Drengene*.

- ◆ Inden romanen uddeles til eleverne, skal de brainstorme over titlen og komme med bud på, hvad den handler om.
- ◆ Efterfølgende uddeles romanen, og eleverne skal reflektere over, om deres første antagelser harmonerer med forsideillustrationen og navnlig titlens typografi og farve.
- ◆ Bagsideteksten læses og eleverne sætter atter deres umiddelbare associationer med titlen i forhold til denne. Hvilken

relevans kan ordet »drene« have til værkets bagsidetekst, der umiddelbart udelukkende omhandler piger?

- ◆ Eleverne går på jagt efter værkets sanselige appel. De skal lede efter symbolik i de afbildede genstande, disses placering på billedet, beskrive forsidens udtryk og sætte dette i sammenhæng med et muligt indhold i værket. I arbejdet med omslaget skal eleverne forsøge at beskrive oplevede stemninger og koble disse til danskfaglige begreber såsom billedudsnit, farvesymbolikker, øvrige symboler og taktile appeller for at italesætte det umiddelbart sanselige i en literaturundervisningssammenhæng.
- ◆ Efter *Drene* er læst, kan en undersøgelse af vignetternes udvikling være med at til skærpe elevernes fortolkning og forståelse af handlingen.

Sommerdreng

På forsiden af *Sommerdreng* ses en bakke pomfritter i nært billedudsnit. Pomfritternes gule farve står i skarp kontrast til den lyseblå baggrund og minder om en sommersonne på en klar blå himmel. Dette omslag taler både til en teenagealder med snasket fastfood på grillen og til sommerens farver. Oven på pomfritterne ligger en sort klat, som leder tankerne hen på den *ikonomiske* salatmayonnaise, en ingrediens, der nærmest hører sig til i denne »ret«. Til *Sommerdreng* er den naturlige ingrediens forfatteren Rebecca Bach-Lauritsen, og hendes navn står midt i mayoklatten skrevet med rødt som et kærlighedssymbol til den ungdom, som værket omhandler.

Titlen *Sommerdreng* er skrevet med hvidt, og på den sorte baggrund virker det som kridtskrift. Igen en kobling til en tid mellem barn og ungdom, hvor sommerasfalt bliver tatoveret af børnenes kridtstreger, som igen og igen kan udviskes og er

forgængelige. Et symbol på foranderlighed, som også værket tematik omhandler. En sommer, en tid, en periode i et menneskes liv, hvor identitetsskabelsen er i evig udvikling.

Omslaget virker gummiagtigt i sit såkaldte soft touch cover, og den taktile oplevelse markerer, at værket helt bogstaveligt skal føles og mærkes. Her skal sanserne sættes i spil.

På bagsiden forsættes pomfrittemaet. Her ses igen den sorte klat, hvor et citat fra værket står skrevet med versaler. Rebecca Bach-Lauritsens skrivestil kommer tydeligt til syne med bagsidetekstens abrupte sætningskonstruktion, hvor mange gentagelser sammen med korte sætninger skaber et højt fortælletempo. På samme tid gør dette sproglige virkemiddel opmærksom på sproget som sprog, og der skabes en rytmik og en musikalitet i sproget. Allerede på værkets bagside møder læseren altså den skrivestil, som er kendetegnende for Rebecca Bach-Lauritsen samt den tematik, som er det bærende element værket igennem. Fra den sorte klat ses som på forsiden sprøjt, hvilket fremhæver fornemmelsen af den fedtede dypelse, og romanens tematik visualiseres igen: Man kommer ikke igennem en teenagesommer uden stænk på krop og sjæl.

Oveni den sorte klat er placeret en rød ketchuplignende plamag. Heri er et kort resume af den tematik, som er omdrejningspunktet for værket [...] *ikke at være den samme som man var sidste sommer og alligevel aldrig at have været mere sig selv.* (Bach-Lauritsen 2013). Hele bagsideteksten er som på forsiden skrevet med versaler, hvilket indikerer det bombastiske indhold i den korte tekst, læseren skal møde.

Bagsidens *klatter* flankeres af løsslupne pomfritter fra pomfritbakken på forsiden. De dypper sig i og blander sig med bagsidens sorte, røde og blå farver.

I modsætning til omslagets stærke farver, ses inde i værket sort-hvide fotografier, som løbende og uden konsekvent systematik underbygger, udvider og fortolker tekstsidens indhold. Billedsiden er dermed med til at sætte en stemning og fungerer som en billedcollage af en teenagesommer ved havet. Læseren får en oplevelse af at se sommeren med Killes øjne og med fotografiernes indhold af alt fra nærbilleder af en skralde-spands indhold til en blomstereng set i fugleperspektiv, skaber denne alsidige billedmontage et ucensureret indblik i Killes sommer. Queerterorien får rig udfoldelse i disse billeder, hvor fx langelænderpølser, to kanelnegle på et bord og muterede gulerødder klart synes at have en sammenhæng med seksuelle eksperimenter og den hormonelle overophedning, som både antydes og helt konkret findes i Killes og Annas tanker og i romanens narrative forløb. Billedsiden illustrerer desuden både natur og kultur, hvilket understreger, hvordan den fri og spirende seksualitet alligevel er underlagt nogle normgivende rammer.

Alle fotografier er holdt i sorthvid, der skaber en oplevelse af noget rent og nøgent, som samstemmer med tekstens enkelthed og indholdets på en gang simple og komplicerede tematik. Billedsiden taler til læserens sanselige erkendelse, idet de illustrerede genstande vækker alt fra beundring til afsky.

- ◆ I undervisningssammenhæng er det naturligt at lade eleverne sansе værket i en før-læsnings-situation. Dette kan gøres ved at lade dem tømme værket's omslagssymbolik. De kan i en hurtigskrivning skrive alt, hvad de ser og fornemmer.

Hvis de kan drage fortolkninger skrives disse også ned og gemmes til hele værket er læst.

- ◆ Læreren kan udvælge fotografier fra værket, som skal være inspiration til et skriftligt produkt, hvor kravet til dette er, at det skal have en sammenhæng med fotografierne og ordet »sommerdreng«. Hvis øvelsen foretages i förläsningsprocessen, fungerer den som en forforståelsesopgave. Laves skriveøvelsen efter endt läsning, er det en måde at skärpe elevernes forståelse for sprog og stil samt sammenhængen mellem tekst og billede.
- ◆ Efter værket er læst, kan eleverne udvælge områder fra *Sommerdreng*, som ikke er illustrerede med fotos. De skal selv tage helholdsvis sorthvid- og farvebilleder, som kan understøtte og ekspandere det tekstlige niveaus indhold. Denne opgave vil skärpe elevernes forståelse af, hvordan flere modaliteter kan have betydning for forståelsen af det hele værk. Desuden vil der sættes fokus på fortolkningen af farvers betydning for billedets udtryk. Derfor skal eleverne diskutere, hvad henholdsvis farve- og sorthvide fotografier gör ved teksten og argumentere for, hvad de finder virker bedst i *Sommerdrengets* tilfælde.

Sproget og kompositionen – fokus på det formmæssige ***Drengene***

Drengene åbnes med en direkte henvendelse fra forfatter til læser, der på nærmest H.C. Andersensk vis skaber et fortrolighedsrum, hvor det påpeges, at *Drengene ikke er for alle og enhver* (Schiefauer 2014, s. 7). Derimod skal læseren af værket være åben for det forunderlige. Med denne intro etableres en mystik, som drager læserens nysgerrighed og lyst til at læse videre. Forfatteren hylder indledningsvist den barnlige umid-

delbarhed, der uden rationalitetens lænker er åben overfor fortællingens fantastiske elementer. Denne indfaldsvinkel er relevant, idet *Drengenes* præmis netop er, at indholdet kan forstås som realisme, selvom de overnaturlige hændelser fylder en væsentlig del af fortællingen. På samme tid fungerer forfatterens indledning som et metafiktivt træk, der peger på, at det læseren nu skal møde netop er fiktion – en god historie.

Sproget i *Drengene* er ved første færd sansemættet:

Den begynder i en lysning en forårsaften, hvor granerens stammer gløder rødt. Himlen er skumringsblå, skoven mussestille, og gennem de tynde ruder i det gamle hus lyder en skinger, insisterende ringetone. (Schiefauer 2014, s. 7). Dette citat sætter scenen med maleriske beskrivelser, hvor læserens sanselige erkendelse får rig mulighed for udfoldelse. Den insisterende ringetone skyder handlingen i gang i værkets første del, som foregår i nutiden hos den voksne Kim, som er romanens hovedperson.

Kompositionen er en tredelt rammefortælling, hvor læseren indlednings- og afslutningsvist er hos Kim som voksen. Dette understreges via det sproglige niveau, som er skrevet i nutid. Midterdelen fungerer som et tilbageblik og som en forklaring på, hvorfor indledningens telefonopkald fra fortiden påvirker Kim så meget. At værkets midterste del er et tilbageblik vises både i indholdet og i sproget, der her er holdt i datid.

Yderligere er romanen, som nævnt i afsnittet om ikonoteksten, inddelt via vignetter, der afspejler pigernes udvikling i teenageårene.

Gennem det sproglige niveau hjælpes læseren til en fortolkning og en forståelse af sammenhængen mellem pigernes fortid og nutid. I den sproglige midterdel, hvor pigerne for første gang ser hinanden udklædte og dermed ser hinanden med nye øjne fremhæves ordlyden:

Vi var så smukke.

Vi var så smukke! (Schiefauer 2014, s. 37)

Netop dette grafiske og formmæssige virkemiddel, at sætningerne står på hver sin linje, gør sætningernes betydning og væsentlighed tydelig. Disse gentages nemlig i værkets sidste del, hvor pigerne som voksne genoptager udklædningsceremonien. Nu lyder ordene:

Hvor er de smukke.

Hvor er de smukke! (Schiefauer 2014, s. 186).

Ordlyden og det grafiske udtryks gentagelse skaber en sammenhæng mellem fortid og nutid og illustrerer, at pigerne er kommet hjem. Hjem til sig selv, hjem til deres seksualitet, som nu er en bevidst frigørelse og manifestation af en erklæret identitet, hvor den i fortiden var en søgen efter selvsamme. I nutidens genforening findes på det sproglige plan Kims filosofieren over, hvad et minde er. Og svaret til dette findes i hendes sanselige oplevelse af nuet og minderne om fortiden: *Mine ører mindes, mine lunger, mine fingre og mine læber* (Schiefauer 2014, s. 187).

I undervisningen med det sproglige og formmæssige niveau skal eleverne som udgangspunkt gå på jagt efter de to kompositioner, som værket indeholder: Det, som sproget skaber og det, som findes på det visuelle plan via vignetterne.

- ◆ Eleverne laver en tidslinje over hver af de to kompositioners opbygning. Målet med opgaven er, at eleverne får et overblik ved at inddrage sig selv som medfortolkere af værket og dermed præciserer sammenhængen på de to niveauer. En klasses Diskussion om et genremæssigt tilhørsforhold – realisme eller ej – kan indgå i denne opgave.
- ◆ Eleverne præsenteres for den sproglige gentagelse på hhv. side 37 og 186 og skal derpå forholde sig til, hvad denne kompositionsmæssige gentagelse betyder i et fortolkningsmæssigt perspektiv.
- ◆ Med udgangspunkt i udvalgte citater, der indeholder særligt mange sansemættede beskrivelser skal eleverne fremstille stemningsbilleder, som kan visualisere og understrege det poetiske og maleriske, som sproget står for i *Drengene*. Som inspiration til dette kan booktrailereren til *Drengene* vises, ligesom fotografierne i *Sommerdrengene* kan være med til at understøtte elevernes forståelse i denne meddigtende opgave. Et eksempel på sansemættede beskrivelser findes blandt mange andre steder på side 17 og 18:

Vi lyttede til insekterne og regnen, iagttog de fugtige dråber tørre ind på kronbladene, når solen brød frem. Vi betragtede nysgerrigt svirrefluerne, der parrede sig i præstekraverne; en sælsom og ret voldsom dans, der fik de tynde kronblade til at dirre.

og

Hendes bede gnistrede som fyrværkeri, og ligesom fyrværkeri tog de sig bedst ud om natten, når gadelygterne spredte deres bløde, gule lys over kvarteret. Man skulle måske tro, at de fløjlsbløde blade ville lukke sig i mørket, men det gjorde de ikke. De åbnede sig i vid gab for natten, skreg til stjernerne:

Her – her er jeg!

Se på mig!

Natten er sort, MEN JEG ER I FARVER!

I ovenstående eksempel er alle sanserne på spil i de detaljerede og stemningsmættede beskrivelser. Vi kan se, høre, føle og næsten dufte magien i Bellas drivhus. Med citatets sidste sætning, der står skrevet med versaler fremhæves, hvor typografien er med til at fremhæve sprogets lydige niveau – vi kan nærmest høre, se og føle, at blomsten råber. I arbejdet med ovenstående citat kan begrebet queer i øvrigt inddrages og præsenteres for eleverne.

Sommerdreng

Fortællerstemmen i *Sommerdreng* er varieret og veksler mellem en alvidende tredjepersonsfortæller og førstepersonsfortæller med synsvinkel hos Kille. Hovedparten af værket er skrevet med tredjepersonsfortælleren og denne bliver periodevist og på forholdsvis få sider afbrudt af førstepersonsfortælleren. Systematikken synes at være, at når pigerne har italesat og indgået deres pagt:

Vi er Anna og Kille

Vi er dig og mig

Vi er vi (Bach-Lauritsen 2013, side 27, 45, 66),

efterfølges denne af passager skrevet videre i førstepersonsfortæller, hvor mange gentagelser af ordet *vi* markerer det tætte bånd mellem pigerne, som venindepagten etablerer og manifesterer. Vekselvirkningen i fortællestemmen gør sproget dynamisk og lader læseren henholdsvis betragte pigerne på afstand og nært hold. Den sproglige stil kan yderligere karakteriseres

ved at være en eksperimenterende kortform, hvor der skiftes mellem lyriske passager ala et digt både i indhold og form (fx s.88), opremsende passager, der skaber tempo og en nærmest hektisk stemning (fx s.14), en sms-korrespondance, hvor kun Killes svar til sin mor ses, hvilket skaber en åbenlys tom plads til læserens meddigtende rolle (s.10), detaljerede og sansemættede beskrivelser (fx s.24), direkte tale udformet som replikker i et manuskript med regibemærkninger, hvor formen og sproget understreger indholdet i pigernes samtale (s.44) samt en ekstrem kortform:

Åbne øjne

Lukkede øjne (Bach-Lauritsen 2013, s. 81),

hvor disse få og korte sætninger er de eneste, der fylder på siden, ligesom deres semantiske betydning er det eneste, der foregår i Killes liv under indlæggelsen. Fraværet af tegn påpeger også følelsen af uendelighed og Killes stille statiske tilstand.

Det kompositoriske niveau i *Sommerdrengene* springer fra ydre handling til Killes tankevirksomhed og indre følelsesliv, og hver side i værket kommer derved til at fremstå som en ny begivenhed, en ny stemning, en ny følelse, en ny erfaring, som udspiller sig på forskellige lokaliteter. Hos farmoren, på havnen, på engen, på værtshuset og afslutningsvist på hospitalet.

Generelt bygger *Sommerdrenge*s sprog og stil på ideen om *showing not telling* – hele kortformen i sig selv er repræsentant for dette stilistiske virkemiddel, der efterlader uendeligt mange tomme pladser til læserens meddigtning.

I undervisningen er der masser af muligheder for at skærpe elevernes fokus på *Sommerdrenges* sproglige niveau og komposition:

- ◆ Eleverne kan lave en skriveøvelse, hvor de udfolder nogle af værkets korte passager, gør disse længere og forholder sig til, hvad dette gør ved teksten. Et eksempel på en passage, som eleverne kan udvide er den ekstremt korte form som blandt andet ses på side 81.
- ◆ En anden relevant skriveøvelse, som kan tydeliggøre kunsten i Rebecca Bach-Lauritsens skriveform, kan tage udgangspunkt i et længere skriftligt produkt fra eleverne selv, som skal kortes ned, så det i sprog, stil og form passer sammen med det, som vi ser i *Sommerdrengene*. Skriftlige meddigtningsovelser som disse kræver, at eleverne har forstået det kunstneriske udtryk, der er til stede i Rebecca Bach-Lauritsens skrivestil.
- ◆ Eleverne kan indtale udvalgte passager fra værket og tilsætte disse en stemningspræget lyd og derved fortolkning. Til dette kan læreren afspille et nummer fra pladen *Ingen regning til mig*, hvor Jørgen Leths stemme akkompagneres af Simpson og Toksvigs lydlige univers. Øvelsen sætter fokus på danskfagets mundtlige aspekt og fortolkningspotentialer heri.
- ◆ Ligesom i arbejdet med *Drengene* skal eleverne undersøge gentagelserne i sproget. Hvorfor gentages pigernes pagt, og hvad sker der på det sproglige plan på siderne efter disse gentagelser? Hvilken virkning har det, at fortællerstemmen skifter fra alvidende tredjepersonsfortæller til førstepersonsfortæller i disse passager, og hvorfor har forfatteren valgt dette virkemiddel?
- ◆ Eleverne kan lave vignetter til værket og ligesom i *Drengene* lade disse fremstå i tre forskellige former, der illustrerer

*Sommerdrenge*s komposition. Denne øvelse vil stille skarpt på fortællingens indhold og kræver, at eleverne endnu en gang har overblik over handlingsforløbet.

Tematikken

Drengene og Sommerdrenge

Drengene og *Sommerdrenge* taler tematisk sammen, hvorfor det giver mening at lade værkerne åbne hinanden i særdeleshed på dette punkt. I begge værker ses den spirende seksualitet som omdrejningspunktet for at udforske identiteten og den forandring, som presser sig på med teenageårenes indtræden i hovedpersonernes liv. Naturen får ligeledes plads som indikator for personernes seksuelle udvikling. Penisblomsten i *Drengene* bliver symbol på en forandring og en mulighed for at opdage sig selv som et seksuelt væsen, sommerfugle indgår flere steder i værket og trækker paralleller til den forandringsproces, der udspiller sig hos Kim, Bella og Momo. Beskrivelserne af naturen i *Sommerdrenge* tydeliggør også den udvikling og frygten for det ukendte, som Kille så stærkt føler netop denne sommer:

Kille står i det våde græs. Måden det er vådt på om morgenen, koldt og dugget. Måden det er saftigt under fødderne på. [...] Hun har ikke lyst til at træde i det. Hun ved, det vil føles forkert. Føles på en anden måde end det plejer, ligesom alt andet gør. Kille har brug for, at noget føles, som det altid har gjort. (Bach-Lauritsen 2013, s. 24).

Ligesom naturen spiller en symbolsk rolle for værkernes tematik, får navnene også betydning for denne. I *Drengene* er der en sammenhæng mellem Kims transkønnede fremtoning

og hendes navn, der både klinger af dreng og af pige. Momo kan på samme vis forstås som både drenge- og pigenavn, mens Bella, der betyder smuk, er den af de tre veninder, der føler sig mindst tilpas i den tvekønnede verden, hvilket afspejles i hendes navn, der ubetinget er et pigenavn. Også i *Sommerdrengene* får navnene en symbolsk og fortolkningsmæssig betydning. Hovedpersonen Killes navn underbygger hendes indre personkarakteristika, hvor netop en killende følelse og en spirende seksualitet er omdrejningspunktet for hendes tanker og følelser denne sommer. Anna er derimod mere forankret i sin seksuelle præference, hun er den feminine forfører, der bejler til drengenes køn. Navnet Anna stemmer derfor fint overens med, hvordan hun er fremstillet; feminin, veludviklet og grådig efter seksuelle erfaringer:

Tulipaner, sjippetovshåndtag, klaser af ribs. Anna åbner munden for det hele. Syrener, kyllingelår, ølflasker. I munden. Farmors agurker, skafterne på brødrenes plastikskovle, champagnebrus. Styr dig, siger Kille. Fingrene, lommelygten, solcremen. Anna åbner munden for alt. (Bach-Lauritsen 2013, s. 14)

Fisker fisker, som navnet antyder, efter Killes mødom, kærlighed og opmærksomhed. Som nedenstående citat viser, agerer han teenagedrengen, der søger og begærer, overskrider grænser og bliver afvist:

Fisker sidder med pikken i hånden. Fisker, siger Kille. Næ, siger Fisker. Hold nu op, så vi kan snakke, siger Kille. Jeg kan godt snakke sådan her. [...] Jeg er forelsket i dig, siger Fisker. Det skal du ikke være, siger Kille. Det har jeg altid været. Nej, du har ej, siger Kille. (Bach-Lauritsen 2013, s. 41).

Både *Drengene* og *Sommerdrengene* eksempler på queer ungdomslitteratur, der kræver en »pervers« læsning for at forstå til fulde. Det seksuelle og en eksperimenteren med køn gør begge værker til rammer for kønsballader, der kalder på at blive læst med queer briller. De seksuelle anstrøg fortsætter i *Drengene* til sidste side, hvor de voksne pigers genforening blandt andet beskrives således: *Jeg har deres kroppe tæt op ad min, deres hænder og åndedrag overalt omkring mig.* (Schiefauer 2014, s. 187)

- ◆ Eleverne kan undersøge navnenes symbolske betydning i begge værker for at forstå, hvilke dynamikker, der er på spil personerne imellem, men i særdeleshed for at erfare, hvilket sammenspil, der er mellem personernes navne og deres karakteristika.
- ◆ Endvidere er det i arbejdet med *Drengene* nærliggende at lade eleverne undersøge den symbolske betydning, som dyrevæsnerne har for pigernes forvandling – før og nu. Et ørkenvæsen kan for eksempel symbolisere overlevelse og styrke, en pjerrot kan være et billede på noget sørgmodigt, noget hæmmet og noget kulturelt i modsætning til naturligt, mens fuglekongen kan karakteriseres ved at være fri, selvstændig og søgende efter nye horisonter.
- ◆ I *Drengene* bliver penisblomsten omtalt som »hende« – altså antropoformiceret, menneskeliggjort. Eleverne gøres opmærksom på dette og skal i den sammenhæng finde ligheder med blomstens og pigernes udvikling.
- ◆ Med udgangspunkt i citatet på side 24 i *Sommerdrengene* skal eleverne undersøge, hvordan naturen bliver et billede på Killes følelsesmæssige virvar. Herfra kan eleverne videre udforske, om andre passager i værket, hvor naturen indgår i enten tekst eller billede kan have en sammenhæng med pigernes personlige udvikling.

- ◆ Citatet på side 187 i *Drengene*, hvor en seksuel akt kun antydes skal af elevernes omskrives, så dette fremstår direkte lignende det, vi møder i *Sommerdrengene* på side 41. Samme øvelse foretages med modsat fortegn. Denne øvelse stiller både skarpt på tematikken, men også på de sproglige virkemidlers mange muligheder og de to værkes forskellige måder at fremstille den samme tematik.
- ◆ Til *Drengene* er der som nævnt lavet en såkaldt booktrailer, en slags teaser, hvor læseren via billede, lyd og ord får en fornemmelse af tematik og stemning i værket. Eleverne skal nu på samme vis lave en booktrailer til *Sommerdrengene*. Til denne opgave vil elevernes fortolkning af værkets æstetiske udtryk komme i fokus.

Litteraturliste

Primærlitteratur

Bach-Lauritsen, Rebecca (2013): *Sommerdrengene*. Høst og Søn

Bach-Lauritsen, Rebecca (2011): *Veronika lyder som harmonika*. Høst og Søn

Schiefauer, Jessica (2014): *Drengene*. Høst og Søn

Sekundærlitteratur

Andersen, Lisa Gardum og Bjerrum, Maria Louise Bjørn (2014)a: *Den moderne, komplekse og æstetiske billedbog i et tekstteoretisk, litteraturpædagogisk og praksisorienteret perspektiv*. Masterprojekt, Aarhus Universitet.

- Andersen, Lisa Gardum og Bjerrum, Maria Louise Bjørn (2014)b: *Litteraturlæsevejledning Mørkebarnet*. Høst og Søn
- Frederiksen, Maja Bissenbakker (2005): *Begreb om begær*. Syddansk Universitetsforlag.
- Heede, Dag: »Køn«. I Thomsen m.fl., (red.) (2012): *Litteratur. Introduktion til teori og analyse*. Aarhus Universitetsforlag
- Erslev Andersen, Jørn: »Sansning og erkendelse. Et tema i 1700-tallets æstetiske teorier«. I Erslev Andersen, (red.) (2012): *Sansning og erkendelse. Æstetikhistoriske grundtekster fra Baumgarten til Kant*.
- Rasmussen, Line Beck (2007): *På realismens vinger. Et vue over realisme i ny dansk børnelitteratur*. Forfatteren og Dansk Lærereforeningens Forlag A/S.
- Rasmussen, Line Beck (2009): »Sanselig erkendelse. Om børnelitteraturens æstetik«. I Henkel red.: *Stjernebillede 2*. Dansk Lærereforening
- Nikolajeva, Maria (2004): *Billedbogens puslespil*. Høst og Søn

Internetkilde

Booktrailer til *Drengene*: <https://www.youtube.com/watch?v=XptvayzrFXM>

Lydkilde

Leth, Simpson og Toksvig (2014): »Ingen regning til mig«. Targetgroup.dk

Følg med om nyt inden for børnelitteraturen på vores blog:
laerervaerelset.dk

